

Innspill til Europautredningen fra Østlandssamarbeidet

Behandlet i Kontaktutvalget 2. mars 2011

Innledning

I hele Europa er det utviklet en sterk interesse for regionenes rolle og oppgaver og det er etablert europeiske organisasjoner med deltakelse fra regioner med folkevalgt styring (en oversikt over aktuelle organisasjoner følger vårt innspill som vedlegg). Et mangeårig internasjonalt engasjement har gitt kommuner og fylkeskommuner på Østlandet gode erfaringer, både når det gjelder arbeidsformer, nyttige samarbeidsarenaer og valg av samarbeidstema i EU/EØS sammenheng.

De fleste politikkområder har i dag en internasjonal dimensjon og ansvar hjemme medfører behov for å engasjere seg i politikktutforming ute, samt å samarbeide med utenlandske aktører til beste for en bærekraftig samfunnsutvikling. EU-initiativene og prosessene følges derfor nært av fylkeskommunene gjennom de europeiske interesseorganisasjonene de er medlemmer av.

Østlandssamarbeidet har et særlig fokus på regionenes rolle i EUs politikktutforming, som f.eks. maritim politikk, territoriell samhörighet, innovasjons- og forskningspolitikk, miljø, energi, kultur og folkehelse/livskvalitet i kraft av fylkeskommunenes regionale utviklerrolle.

Bedre bruk av ulike kanaler i et felles norsk interesseperspektiv krever bedre samhandling og nær dialog mellom nasjonale og regionale myndigheter og god koordinering både politisk og administrativt.

Utfordringer for norske regioner og muligheter for påvirkning

Vårt samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen påvirker stadig større områder av norsk innenrikspolitikk. I nær sagt alle roller, enten det er som regional utviklingsaktør, arbeidsgiver, tjenesteprodusent og eier, eller det er for å beskytte miljøet eller av hensyn til innbyggerne, legger EØS-avtalen rammer for forvaltning og oppgaveløsning i kommuner og fylkeskommuner.

- Det er et stort behov for tidlig varsling, gjensidig informasjon og systemer for dialog mellom forvaltningsnivåene, både for å sikre god utredning av framtidige konsekvenser for lokalsamfunn, og for å sikre hensiktsmessig tilpassing når EØS-regelverk skal innlemmes i norsk rett og tolkes/håndheves i kommunal sektor.
- Ved tidlig varsling kan fylkeskommunene bidra med kunnskap og kontakter og samarbeide om påvirkning gjennom sine europeiske interesseorganisasjoner - hvor flere norske lokal- og regionalpolitikere innehar ledende posisjoner. Dette gir innflytelse utover de formelle arenaene EØS-avtalen gir Norge.

Lobbying for norske interesser i EU – hvordan jobber vi og hva kan gjøres bedre

EU-initiativene og prosessene følges både av sentralforvaltningen gjennom egne EU/EØS-nettverk og av fylkeskommunenes europeiske interesseorganisasjoner. Sakene som blir drøftet i ulike europapolitiske fora baseres på EUs arbeidsplaner - i første rekke det rullerende programmet for EU-presidentskapene og EU-kommisjonens arbeidsprogram.

Dette betyr at dagsorden i de ulike foraene i stor grad er felles, men at vinklingen og engasjementet vil variere ut fra aktørenes ulike interesser.

De europeiske organisasjonene som norske fylkeskommuner deltar i, er derfor viktige både for å innhente informasjon og for å drive påvirkningsarbeid. Etter Østlandssamarbeidets vurdering er det derfor nyttig og nødvendig å dele informasjon om de ulike forvaltningsnivåenes arbeid - for på den måten å kunne samarbeide om norske interesser på tvers av stat og kommunesektor - der dette er hensiktsmessig og ønskelig.

Gjennom å påta oss ledelse og sentrale posisjoner i de europeiske organisasjonene har fylkeskommunene i Østlandssamarbeidet de siste årene hatt mulighet til å møte sentrale aktører i EU-systemet (både kommisjonens leder, fagkommissjonærer, medlemmer i Europaparlamentet og EUs regionkomité) til dialog. De europeiske organisasjonene utgjør viktige lobbyaktører i Brussel og vårt inntrykk er at de blir lyttet til og at innspill i konkrete saker etterspørres. Fylkeskommunene i Østlandssamarbeidet bidrar med innspill i aktuelle høringsprosesser og spiller da inn norske synspunkt i viktige saker. Østlandssamarbeidet gjør også egne uttalelser som sendes direkte til EU-kommisjonen. Innspill er bl.a. gitt på følgende områder:

- EUs maritime politikk
- EUs Østersjøstrategi
- Revisjon av TEN-T
- Territoriell samhørighet (Territorial Cohesion)
- EUs regionalpolitikk
- Multilevel Governance

Det er også gitt innspill til høringer gjennom de europeiske regionale organisasjonene innen områdene økonomisk utvikling og sysselsetting, forskning og utdanning, energi og klima, kulturarv, helse og ungdomspolitik. Videre tar norske regioner aktivt del i utarbeidelsen av en europeisk makroregional strategi for Nordsjøregionen – North Sea 2020.

Innenfor Østlandssamarbeidet har vi flere aktive og sentrale politikere på den europeiske arena. Fylkesordfører i Telemark, Gunn Marit Helgesen, er president i Nordsjøkommisjonen og innehar vervet som første visepresident i CPMR (Conference of Peripheral and Maritime Regions). I perioden 2006 – 2008 hadde Østlandssamarbeidet formannskapet i BSSSC (Baltic Sea States Subregional Co-operation) – det regionale Østersjøsamarbeidet - og har sittet i organisasjonens troika fram til utgangen av 2010. Visepresident i Euromontana, fylkesråd Svein Borkhus, Hedmark er aktiv i forhold til EUs drøfting av en europeisk fjellpolitikk. Fylkesordfører i Østfold Ole Haabeth sitter i styret i AER (Assembly of European Regions) og i tillegg er fylkespolitiker Per Inge Bjerknes, Østfold leder av arbeidsgruppa i AER som jobber ifht. revisjon av EUs retningslinjer for regionale flyplasser. AERs arbeid på dette området hadde bl.a. betydelig innvirkning på resultatet av den såkalte ”Charleroi”- saken.

Anbefaling

I forbindelse med sluttrapporten for Europautredningsarbeidet er det viktig å få fram det arbeidet som gjøres på regionalt nivå (i fylkeskommunene/landsdelsorganisasjonene) for å fremme norske interesser og for å gjøre disse synlige overfor EUs institusjoner. Det er også sentralt å belyse de muligheter som ligger i disse kanalene med hensyn til kontakt og påvirkning i EU/EØS sammenheng. Etter Østlandssamarbeidets syn er det svært viktig å se på mulighetene for å forsterke arbeidet gjennom mer dialog og samordning på tvers av forvaltningsnivåene på hjemmebane. Dette for å oppnå størst mulig gjennomslagskraft.

Norske fylkeskommuners deltakelse i europeiske interesseorganisasjoner

AER – ASSEMBLY OF EUROPEAN REGIONS

Assembly of European Regions (AER) ble etablert i 1985 som politisk interesseorganisasjon og arena for regionale myndigheter (nivået under nasjonalstaten) i hele Europa. AER består av 250 regioner fra 33 land, samt 14 interregionale sammenslutninger (bl.a. BSSSC og AEBR – der norske medlemmer er aktive). Hovedsekretariatet ligger i Strasbourg/Frankrike. Pr. 1.1 2011 er 9 norske fylkeskommuner medlem av AER. Norsk medlem i styret i AER er fylkesordfører Ole Haabeth, Østfold og varamedlem er fylkesvaraordfører Inge Solli, Akershus.

AER er politisk talerør for regionenes interesser på internasjonalt og europeisk nivå. Til de viktigste oppgavene hører å: støtte arbeidet med demokratibyggning på regionalt nivå, se til at prinsippet om subsidiaritet legges til grunn i løsningen av oppgaver/problemer, styrke regionenes politiske rolle i utviklingen av Europa, støtte regionene i globaliseringsprosessen og i arbeidet med utvidelsen av EU og utvikle samarbeidet om tjenesteytingen til innbyggerne på tvers av regioner. AER er delt inn i 3 fagkomiteer som omhandler temaene nærings- og regional utvikling (inkl. energi, distriktspolitikk, miljø, turisme, mv.), helse og sosiale spørsmål samt kultur, utdanning, idrett og ungdom. AER har et eget ungdomsteam som en del av sin organisasjonsstruktur. www.aer.eu

BSSSC – BALTIC SEA STATES SUBREGIONAL CO-OPERATION

BSSSC er en politisk nettverksorganisasjon der alle regioner i Østersjøområdet har mulighet til å delta. Det vil si rundt 120 regionale myndigheter i Norge, Danmark, Sverige, Finland, Polen, Estland, Latvia, Litauen, Russland og Tyskland. BSSSC har et nært samarbeid med Østersjørådet (CBSS), som er den nasjonale samarbeidsorganisasjonen. BSSSCs årskonferanse er den viktigste møteplassen for regionale representanter (politiske og administrative) rundt Østersjøen. Konferansen har normalt ca. 350 deltakere fra de elleve landene (inkl. Hviterusland).

BSSSC ble etablert i 1993 i Stavanger og skal ivareta regionenes interesser overfor de ulike landenes nasjonale myndigheter og EU-systemet samt være en pådriver for regionalt samarbeid og prosjekter på tvers av landegrensene. For tiden har Vest-Pommern formannskapet i BSSSC (2011 – 2012). Østlandssamarbeidet hadde formannskapet i perioden 2006 – 2008 og har vært en del av troikaen til ut 2010. BSSSC har hovedfokus rettet mot: Transport og infrastruktur, maritim politikk, bærekraftig utvikling (herunder miljøsituasjonen i Østersjøen, bærekraftig energi og klima), forskning og utdanning, folkehelse og livskvalitet og den Nordlig dimensjon og samarbeid med Russland. Ungdomsmedvirkning (perspektiv) er et gjennomgående tema i alle innsatsområdene og et eget ungdomsnettverk utgjør en del av organisasjonens struktur (Ingrid Klem, Akershus er en av to ungdomsrepresentanter i styret). Hvert land har 2 styremedlemmer i BSSSC (Norge er representert v/fylkesvaraordfører Tom E.B.Holthe, Vestfold og fylkesvaraordfører Oddvar Skaiaa, Aust-Agder). www.bsssc.com

CPMR – CONFERENCE OF PERIPHERAL MARITIME REGIONS

Konferansen av perifere og maritime regioner i Europa er en Pan-Europeisk regionalpolitisk organisasjon med hovedsete i Renne i Frankrike. CPMR består av 150 medlemsregioner fra 28 land som til sammen representerer mer enn 190 mill innbyggere. Målet er å jobbe sammen for å sikre at EUs institusjoner og de nasjonale regjeringene tar hensyn til og lytter til regionenes interesser og synspunkt. CPMR er delt inn i 6 geografiske kommisjoner hvor av Nordsjøkommisjonen (NSC) er den ene – og den med sterkest kobling til Norge. President i NSC er fylkesordfører Gunn Marit Helgesen, Telemark. Hun er også første visepresident i CPMR (presidentens stedfortreder). CPMR er en sentral og anerkjent lobbyorganisasjon for regionale interesser i Europa og har 14 norske fylkeskommuner som medlem.

Fokus er rettet mot EUs regionalpolitikk, territoriell samhörighet, maritim politikk, transport og tilgjengelighet, energi og klima og governance mv. www.cpmr.org

NORTH SEA COMMISSION (NSC)

Nordsjøkommisjonen (NSC) er et politisk samarbeid mellom regionale myndigheter rundt Nordsjøen. Medlemsregionene kommer fra 8 land – Skottland, England, Belgia, Nederland, Tyskland, Danmark, Sverige og Norge.. NSC ble stiftet i 1989 er en av 6 geografiske kommisjoner under CPMR (Conference of Peripheral and Maritime Regions) paraplyen. NSC har tilslutning fra 74 regionale myndigheter.

Nordsjøkommisjonen ble stiftet for å fremme og utvikle partnerskap mellom regioner i Nordsjøområdet. NSC's visjon er å delta aktivt i en felles fremtid for Nordsjøområdet - en fremtid i et polysentrisk Europa bygget på prinsippene om bærekraftig utvikling, der alle kan ta del av det sosiale fremskritt og økonomiskvekst; hvor naturressurser og kultur arven er beskyttet og hvor by- og land områdene jobber sammen. Innsatsområder i fokus er: Maritime politikk, bærekraftig utvikling med spesielt fokus på energi og på lokal matproduksjon/mat- tradisjoner. NSC har 5 faste temagrupper som utfører mye av arbeidet innen NSC. Disse gruppene jobber med saker som er relevante for næring, samferdsel, fiskeri, kultur og turisme, miljø, utdanning og forskning. Det jobbes nå aktivt for å få på plass en makroregional strategi for Nordsjøregionen (tilsvarende som EU har utarbeidet for Østersjøregionen) – "North Sea 2020". 14 norske fylkeskommuner er medlem i Nordsjøkommisjonen. Norge har siden 2004 hatt presidentskapet v/fylkesordfører i Telemark Gunn Marit Helgesen. Norge har også koordineringsansvar for kultur og turismegruppa, transportgruppa og gruppa for innovasjon og utdanning. www.northsea.org

EUROCITIES

Eurocities er nettverket for europeiske storbyer og arbeider for at EU-institusjoner og medlemsland i større grad inkorporerer en storbydimensjon i politiske initiativ mer generelt (governance etc). Den overordnede målsetningen for Eurocities er bedret livskvalitet for alle borgere og man arbeider mot dette målet gjennom nettverking, lobbying og kampanjer.

Organisasjonen har vel 130 medlemmer. Bergen og Oslo er medlemmer fra Norge. Man arbeider gjennom 6 tematiske Forum innfor områdene miljø, kultur, sosialpolitikk, transport og mobilitet, IKT, økonomisk utvikling og i 40-50 arbeidsgrupper (sorterer under de ulike forumene for å gjøre spesielt arbeid). Sekretariatet er lokalisert til Brussel. www.eurocities.eu

EUROMONTANA

Europeisk nettverk for fjellregioner. Nettverket ønsker en aktiv rolle i forhold til utvikling av en egen fjellpolitikk i EU. Buskerud, Telemark, Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane er medlem. Fylkesråd Svein Borkhus fra Hedmark er visepresident i Euromontana og leder samtidig det norske fjellregion-samarbeidet. www.euromontana.org